

Сімонок В. П.,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОЗИЧЕНА З РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ МОВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ЛЕКСИКА

Анотація. Стаття присвячена запозиченням із романських та германських мов, які становлять значний шар у словниковому складі сучасної української мови, що пов'язаний із фінансово-економічною й торгівельною діяльністю суспільства. Потреба в подібній лексиці зумовлена необхідністю розуміння й уточнення розбіжностей, що охоплюють експорт та імпорт товарів, зарубіжні інвестиції, іноземний туризм, біржові та банківські операції.

Ключові слова: запозичення, фінансово-економічна лексика, експорт, імпорт, інвестиції, банківські операції.

Постановка проблеми. Питанню іншомовних запозичень і процесам їх засвоєння присвячено чимало наукових досліджень у вітчизняному мовознавстві. Серед них слід пригадати роботи І.І. Огієнка, С. Смаль-Стоцького, О.О. Потебні та ін. Цієї проблеми торкалися й такі сучасні мовознавці, як В.В. Жайворонок, М.А. Жовтобрюх, Ю.О. Жлуктенко, С.В. Семчинський, Л.О. Симоненко та ін. При цьому іншомовні слова характеризувалися до певної міри фрагментарно, як щось чужорідне в мові, чим і пояснюються різні підходи до питання про місце і допустимі межі вживання запозичених одиниць в українській мові. Це дає підстави проаналізувати проблему запозичень із погляду їх місця і функцій в українській мовній системі, визначити статус запозиченої лексики в українській мовній картині світу (далі – МКС), розглянути фрагменти МКС, найбільш чи найменш сприйнятливі для проникнення запозичених елементів. Такий науковий напрямок у сучасній лінгвістиці є актуальним, бо він сприятиме утвердженню погляду на клас іншомовних слів як на органічну складову загальномовного словника мови-реципієнта.

Мета статті – дослідити лексико-семантичну рецепцію іншомовних слів в українській мові, визначити шляхи і способи їх входження, місце слів, запозичених з англійської, німецької та французької мов, в українській МКС, встановити системні зв'язки запозичених слів із власне українськими лексемами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідна лексика пройшла складний шлях розвитку, зумовлений факторами як суспільно-історичного (екстралінгвального), так і мовно-генетичного (інтралінгвального) характеру. Ця лексика утворилася в результаті довгого історичного розвитку на основі різних джерел.

Значний шар у словниковому складі сучасної української мови становлять слова, пов'язані з фінансово-економічною й торговельною діяльністю суспільства. Потреба в подібних словах зумовлювалася необхідністю одночасного розуміння тих чи інших назв, уточнення різного роду розбіжностей, які охоплюють такі сфери: експорт та імпорт товарів, послуг, зарубіжні інвестиції, залучення іноземного капіталу для спільної підприємницької діяльності, іноземний туризм, розрахунково-кредитні біржові та банківські операції тощо.

З розвитком останніми роками в Україні ринкових відносин спостерігаються активні лексико-семантичні процеси і у словниковому складі, що обслуговує цю сферу діяльності: з'явилися слова на позначення фірм, компаній, корпорацій за видами й особливостями їх діяльності, термінологія маркетингу та менеджменту. Тут простежуються кілька явищ.

По-перше, запозичені слова, які досі не були властиві українській мові: *брокер, дефолт, дилер, експорт капіталу, індосамент, інфляційний хедж, кліринг, крос-лістинг, лізинг-трансфер, маркетинг, менеджмент, ноу-хау, овердрафт, офшорна зона, паушалний, тайм-чартер, факторинг, ф'ючерс, шоп* і т. ін.

По-друге, активізувалося функціонування ряду лексем, які раніше вживалися тільки для позначення явищ капіталістичного світу: *ажіотаж, вексель, гіперінфляція, депозит, дефіцит, ембарго, інфляція, картель, компаньйон, конкуренція, концерн, крах, партнер, рента* і т. ін.

По-третє, відбулися зміни в семантичній структурі окремих слів: *аутсайдер, валюта, грант, дельта, донор, дотація, лідер, рахунок, рейтинг, сертифікат, стелаж, форвард* і т. ін. Наприклад, слово *аутсайдер* належить до спортивної термінології, де означає «спортсмен або команда, що займають останні місця у змаганнях». У межах фінансово-економічної термінології це слово позначає «підприємство, що не входить до монополістичних об'єднань і веде з ними конкурентну боротьбу», а також біржових спекулянтів-непрофесіоналів.

Аналізована лексико-семантична група належить до того фрагмента мовної картини світу, який називається «Людина як суспільна істота». Отже, вона перебуває в одному ряду із групою суспільно-політичної лексики і має з нею багато спільних рис. Останнє виявляється і у значній відкритості її для запозичень, і у структурованні лексичного складу в межах групи. Отже, в системі фінансово-економічної і комерційної лексики, як і в суспільно-політичній лексико-семантичній групі, виділяються слова, що належать до загальноновживаних: англ.: *економіст, менеджер, акціонер, компаньйон, фінансист, бухгалтер, касир*. Інші мають суто термінологічні значення, наприклад, англ.: *андерайтер, аутсайдер, дисконтер, дилер, камбіст, принціпал*, фр.: *кулісьє, комівояжер, спонсор*; нім.: *аудитор, маркітант, рахмайстер*.

Деякі з них, наприклад, *комерсант* (фр. з лат. *com* – з, разом і *merx* – товар), *маркітант* (нім. *Marketender*, від італ. *mercantante*) – дрібний торговець істивними припасами і предметами солдатського вжитку, який супроводжував у минулі часи армію; *негоціант* належать до давнього шару лексики і датуються XVI – XVII ст. Загальновідомими є також запозичення *банкір, бухгалтер, касир, фінансист* [7].

Перші запозичені назви комерційно-фінансової сфери були переважно німецького, а пізніше французького походження.

Поступово з розбудовою ринкової економіки в Україні з'явилися нові види діяльності банків, бірж, аукціонів, а з ними і нова лексика переважно англійського походження. Наприклад, *бізнес, бізнесмен, брокер, дилер, інвестор, маклер, менеджер, спонсор* [10; 14] тощо.

У вказаній підгрупі спостерігаються гіпер-гіпонімічні відношення. Зокрема, загальні назви *негоціант, комерсант* підпорядковують собі такі назви діячів окремих видів комерційної діяльності, як *акціонер* [7], *бухгалтер* [4], *комівояжер* [11], *касір* [7], *комісіонер* [7], *координатор* [7], *куртьє* [7], *реалізатор* [11], *рахмайстер* [4].

Донедавна перелічені назви вживалися лише в текстах, пов'язаних із фінансовим світом зарубіжних країн. Нині, за винятком слів *куртьє* та *рахмайстер*, вони широко використовуються в українській лексичній системі.

З біржовими операціями пов'язані назви *акцептант, андерайтер, брокер, дилер, дисконтер, експерт, контрактант, контролер, кредитор, кулісьє, маклер, ревізор, рейдер, ріелтер, титстер, цедент* тощо [10; 14].

Вузкотермінологічними є назви: *акцептант* – особа, зобов'язана проводити сплачування за пред'явленими рахунками, векселями [11], *андерайтер* – гравець на біржі [14], *дисконтер* – особа, що обліковує та скуповує векселі до закінчення терміну дії [10], *рейдер* – особа, яка скуповує акції [14], *ріелтер* – агент із продажу нерухомості [10], *титстер* – особа, що надає секретну інформацію про біржові операції [14], *цедент* – кредитор, який надає свої права іншій особі і т. ін. [10].

З фондовим ринком та банківською системою пов'язані назви: *індент* – спеціальний агент, який здійснює прибуткову угоду [14]; *камбіст* – особа, пов'язана з купівлею-продажем іноземної валюти [10]; *контрріелтер* – особа, що робить частковий внесок, кредитний аналітик, працівник, який визначає кредитоздатність осіб, їх фінансовий стан; *принципал* – довірча особа, довіритель; *ресстратор* – особа, що засвідчує справжність цінних паперів; *ремітент* – отримувач грошового переказу; *реципієнт* – отримувач чого-небудь; *скальпер* – учасник фондового ринку, який підвищує або знижує ціни згідно з клієнтом; *субандерайтер* – вторинний гарант нового займу; *ф'ючерсний комісійний брокер* – особа, що займається прийняттям і виконанням замовлень на купівлю-продаж товару з відстроченим постачанням відповідно з правилами конкретного ринку; *хеджер* – особа, яка уникає брати на себе прийняття серйозних рішень [10].

Слово *аферист* характеризується семами «нечесний», «шахрай», хоч і походить від франц. *affaire* – справа; французькі назви *експортер, імпортер* мають сему просторового напрямку пересування товарів, англійське запозичення *венчурний капіталіст* позначає особу, яка надає повний набір фінансових послуг новим комерційним підприємствам [10]. До цієї підгрупи слів належить запозичене із французької мови слово *банкрут*, яке означає «той, хто розорився» [12]. Крім сем «фізична і юридична особа» і «комерційна діяльність», воно має додаткову сему «особа, що потерпіла крах». Своєрідність даного значення зумовлена також і тим, що банкрутом може бути не тільки фізична, але й юридична особа – підприємство, фірма тощо.

Французькі запозичення *компаньйон, партнер, банкрут* давно набули в українській мові значень, що виходять за межі семантичної групи назв осіб за фінансовою діяльністю. Так, слова *компаньйон, партнер* характеризуються додатковим значенням «співучасник». Цими співучасниками можуть висту-

пати як фізичні, так і юридичні особи – підприємства, уряди, держави і т. ін.

Слово *компаньйон* має співвідносну назву жіночого роду *компаньйонка*, яке, крім відомого, має додаткове значення «приживалка при багатій дамі», і марковане темпоральною семою застарілості.

Слово *партнер*, крім комерційно-фінансової галузі, функціонує у сфері картярських ігор, танців тощо.

Із семою «власність» пов'язані назви *акціонер, ануїтант, рантьє*. *Акціонер* – це особа, що володіє акціями, *ануїтант* і *рантьє* – синоніми на позначення осіб, що отримують ренту від володіння нерухомістю [12]. Ці назви мають додаткову сему «вкладник», але це не завжди «розпорядник фінансів».

До групи назв осіб за комерційно-фінансовою діяльністю належать слова, які називають осіб за ступенем їх багатства, наприклад, *магнат, мільйонер, мільярдер, мультимільйонер*, і за їх станом у суспільстві – *нубориш, парвеню* [12].

У МКС сучасної української мови французькі запозичення *компаньйон, партнер, експортер, імпортер* уживаються не лише стосовно фізичних, а і юридичних осіб (підприємство-експортер, держава-партнер).

Назва *експортер* характеризує особу за її діяльністю, а *мільйонер* – за ступенем багатства. Зв'язком «стан у суспільстві», але за антонімічними значеннями можна поєднати слова *банкрут – нубориш*. Обидва слова мають негативну конотацію, але джерела різні. У першому слові негативна конотація пов'язана з його предметно-поняттєвим ядром, а у другому – з додатковою семою. Колись назва *банкрут* мала відношення лише до фізичних осіб, а нині вона стосується як фізичних, так і юридичних осіб (підприємство-банкрут, комерційний банк-банкрут тощо). Це свідчить про те, що запозичені слова в новій для себе МКС постійно пересуваються від центру до периферії маловживаних слів і навпаки, тобто функціонують за законами системи мови-реципієнта.

У системі запозичених назв осіб є частина слів, співвідносних із мовними одиницями, що характеризують картини світу інших мов, а в українській мові вони поширюються в концептуальній картині світу під впливом реалій картини світу мови-джерела.

Система запозичень підгрупи «Економіка» взаємодіє із суто українськими назвами (*компаньйон* – товариш, *клерк* – діловод, *контролер* – перевіряючий, *аферит* – шахрай, *нубориш* – багатий, *парвеню* – вискочка, *комерсант* – торговець, *конкурент* – суперник, *партнер* – спільник і т. ін.), а також запозиченими з інших мов, складаючи з ними одну лексико-семантичну групу, наприклад, *агент, бухгалтер, консорт, консигнант, консигнатор, комітент, рахмайстер* тощо.

За ступенем освоєності запозичену економічну лексику назв осіб можна розподілити таким чином:

а) засвоєна широкоживана: *антрепренер, бізнесмен, бухгалтер, директор, касир, компаньйон, координатор, нубориш, парвеню, партнер, реалізатор*;

б) добре відома, але обмежена сферою використання: *ануїтант, брокер, дилер, кулісьє, маклер, менеджер*.

У системі фінансово-економічної і комерційної лексики зустрічаються слова, що належать до загальноживаних, наприклад: *акредитив, акція, база, баланс, борг, бухгалтер, долар, економіка, експорт, імпорт, касир, кошт, кредит, магазин, приз, процент, ринок, спонсор, ярмарок* тощо. До слів, що мають суто термінологічні значення, належать:

1. Назви цінних паперів – англ.: *банкнота, ваучер, депозитний сертифікат, індосамент, консолі, патент, субсидія*; фр.: *аваль, авуари, акція, бони, верже, депозит, кадастр, купон, купюра, ліцензія, облігація, патент, рента*; нім.: *валюта, вексель, рахунок, трата*.

2. Платіжні документи – англ.: *тайм-чартер, тайм-шит, чек*; фр.: *дамно, девізи*; нім.: *гросбух, каса, квит, кошт, преїскурант, такса*; італ.: *римеса*.

3. Назви грошей – англ.: *бакс* (монета США у післявоєнні роки), *гінея, дайм, долар, євро, нобель* (іст.), *пенні, пенс, фунт* (*стерлінгів*); фр.: *білон, дублон, екю, лівр* (XVIII ст.), *луї, сантим, нім.*: *крейцер, марка, пфенінг, талер, шилінг*; ісп.: *дуро, сентимо*; італ.: *дукат, чентезимо*.

4. Адміністративно-економічний курс – англ.: *девальвація, демонополізація, економікс, інжиніринг, конверсія, концесія, ноу-хау, приватизація, пул, ревальвація, рентабельність*; фр.: *ажіотаж, гіперінфляція, депресія, інфляція, маржиналізм*; нім.: *камералістика, мораторій, штандарт*.

5. Назви біржових операцій – англ.: *демтінг, дисконт, інвестиція, канцелінг, кліринг, реінвестиція, сек'юритизація, спот, спред, форвард, ф'ючерсна угода*; фр.: *ануїтет, боніфікація, жиро, інфляція, куліса, маржа*; нім.: *декорт, стелаж*.

6. Назви банківських операцій – англ.: *дебіт-нота, лізинг-трансфер, ліквідність, кеп, крос-лістинг, овердрафт, рендж-форвард, фіксинг*; фр.: *ажур, баланс, бордеро, вальвація, профіт*; нім.: *борг, кредит, крос-курс, процент, рата, решта*; італ.: *а-конто, банко, інкасація, інкасо, сальдо*.

7. Операції купівлі-продажу – англ.: *бюджет, дефіцит, дисконт, експорт, імпорт, колл, ліміт, маркетинг, опціон, оферт, офшор, пут, факторинг, фінанси*; фр.: *аванс, авізо, авуари, акцептувати, альтернатива, бар'єр входження, конкуренція, маргінальна вартість, партнер, ревізія*; нім.: *аукціон, гандель, геішефт, кошт, преїскурант, рабат, такса*.

8. Назви доходів, збитків, позик, страхування, оренди, угод, розрахунків – англ.: *дуополія, дуопсонія, інвестиція, картель, квота, концерн, лендліз, овердрафт, реновація, хайринг, хеджування, хоудинг*; фр.: *акціз, амбалаж, баланс, дебіт, декувер, іпотека, кредит, реліз, сальдо, ф'єф*; нім.: *крах, лен, мультиплікатор, процент*.

9. Назви грошового стягнення або заохочення (винагороди) – англ.: *демередж, диспач, ембарго, нотифікація*; фр.: *грант, диспаша, дотація, приз*; нім.: *штраф*.

10. Назви місць торгівлі – англ.: *анттраст, маркет, олігополія, олігосонія, траст, шоп*; фр.: *база, біржа, корпорація*; нім.: *бровар, магазин, ринок, ярмарок*.

11. Назви осіб, що займаються фінансово-економічною діяльністю – англ.: *андерайтер, аутсайдер, брокер, джон-буль, дисконтер, дилер, інвестор, камбіст, маклер, менеджер, принципал, рейдер, ремітент, ріелтер*; фр.: *акцептант, акціонер, комітент, компаньйон, кулісьє, негоціант, фінансист*; нім.: *аудитор, бухгалтер, гофмаклер, індосамент, індосант, касир, прокурисст, рахмайстер, трансант*.

12. Назви одиниць виміру – ваги: англ.: *фунт, центал*; фр.: *грам, гран, кілограм, тонна, тоннаж*; нім.: *центнер, фунт*; об'єму рідини: англ.: *барель, бутель, галон, пінта*; фр.: *дебіт, літр, літраж, мюїд*; тиску: фр.: *паскаль*; довжини: англ.: *дюйм, ліга, миля, фут, ярд*; фр.: *метр, кілометр, сантиметр*; нім.: *штих, штихмас*; кількості: англ.: *дюжина*; фр.: *пара*; нім.: *грос*.

На думку Т.І. Панько, німецька мова першою виробила досконалу економічну термінологію і пізніше стала для української мови джерелом для прямого запозичування [9].

Найдавнішим запозиченням вважається слово *гандель* (гендель), яке у пам'ятках давньоукраїнської мови датується XIV ст. Ця лексема була запозичена через польське посередництво із с. – в. – н. (*handel/hand* – рука), що означало «справа рук, діяльність, обмін товарів, продаж» [6].

Джерелами XV ст. засвідчено слово *мито* у значенні «двір, де збирали податок із товарів», пізніше, у XVIII ст., це місце стало називатись *митниця*.

Щоб встановити, яким чином німецькомовні запозичення потрапили у XIV ст. в давньоукраїнську мову, слід пригадати відносини князів Галицько-Волинської держави з німецьким Орденем хрестоносців. Дослідники, а серед них В. Мацяк, М. Кордуба, вважають, що «на формування відносин між Галицько-Волинською державою і хрестоносцями великий вплив мали економічні, точніше кажучи, торговельні справи» [8, с. 16].

Географічне положення Галицько-Волинської Русі було природною причиною того, що через її терени проходив другий «шлях із варяг у греки», який досяг найбільшого значення у часи зростання Ордену хрестоносців. Того часу, у XIII ст., на берегах Вісли виникло багато міст, які заселялися німецькими купцями. Такими містами були Торн, Марієнбург, Єльблонг, Кульм, Христбург та ін. Ці міста включалися у торговельний союз Ганза і стали важливим торговельним партнером Галицько-Волинської держави. У цей час до складу української лексики входить значна кількість комерційної й фінансової термінології з німецької або через посередництво німецької мови.

Серед них лексема *платба* (нім. *Plombe*, від лат. *Plumbum* – свинець) – шматочок свинцю або іншого пластичного матеріалу з відбитком печатки; *транзит* (нім. *transit* від лат. *Trasitus* – проходження, перехід) – слідування вантажів через проміжні пункти; *контакт* (нім. *kontakt*, від лат. *Approbatio* – схвалення) – затвердження, схвалення; *булля* (нім. *bullia* від лат. *Bulla* – печатка) – документ із печаткою та інші увійшли до складу давньоукраїнської мови у XII ст. У добу правління Романовичів, під час їх контактування з Орденем хрестоносців посилюється торгівля з Північно-Західною Європою та ведеться листування з Папою Римським. У наш час цей документ набув чинності в Америці і відомий як Білль про права людини, наприклад: *У відповідь на своє домагання Данило отримав від папи буллію, датовану 27 липня 1247 р., на підставі якої папа заборонив хрестоносцям або членам їх лицарсько-монашій ордени без дозволу Данила поселятись у тих землях, які він у тому часі посідав або плянував здобути* [3].

З XIV ст. розпочинаються безпосередні торговельні й фінансово-економічні контакти з німецькими державами. Разом із поширенням магдебурзького права починається німецька міграція по містах України. Частина іммігрантів займалася торгівлею. Особливо давніми німецькі колонії були у Львові, де для німецьких іммігрантів створювалися сприятливі умови. Із приходом німецьких колоністів поширюється в Україні значна кількість запозичених слів на позначення комерційних і фінансових понять і явищ.

У письмових пам'ятках XIV ст. місце торгівлі – торговельна площа – позначається словом *ришок* (нім. *Ring* – п-в-н. – *ring*). У загальнонародній мові під цим словом розуміється місце роздрібною торгівлі харчовими продуктами і товарами. Синонімом слова *ришок* є *базар*. У процесі підведення під слово *ринок* термінологічного поняття відбулася спеціалізація його семантики,

розширення поля значення. Конкретність слова поступилася перед вищим ступенем абстракції. Як член терміносистеми слово *ринок* є виразником поняття сфери товарного обігу, сукупності актів купівлі і продажу товарів. До цієї ж терміносистеми належить сучасна назва *маркетинг* (англ. Marketing – торгівля, продаж) – організація збуту товарів на зовнішньому ринку.

Як спеціальна назва роздрібно́ї торгівлі з XV ст. фіксується слово *крам*, що означає «товар, торгівля», а слово *гендель* починає вживатись у значенні «торговельна угода».

На означення торгу, який відбувався у будь-якому торговельному центрі раз на рік, у XV ст. вживається слово *ярмарок* (нім. Jarmarkt – с.-в.-н. – jarmarket: Jahr – рік, Market – ринок), наприклад.

У цю ж добу фіксується і слово *бровар* у значенні «пивоварня, працівник пивоварні» (нім. Brauer – п.-в.-н. Woawer).

Зі словом *оренда* пов'язані такі назви: *кромпері* (англ. stopers від storp – збирати врожай) – орендарі – здольщики в США; *кромфтери* (англ. crofters; від croft – присадибна ділянка, частина ферми) – дрібні фермери в Шотландії, спадкові орендарі. З англійської мови потрапила назва *лізгольдері* (англ. leaseholders від lease – оренда і holder – тримач), що іменувала тих, хто орендував землю у великих землевласників (лендлордів). Ці слова застаріли, вони вийшли з ужитку після скасування колоніального іга.

У XVII ст. з'являється лексема *решта* (нім. Rest – залишок) у значенні «частина, несплачений залишок грошей». Український термін *гроші* етимологічно своїм корінням сягає німецького слова Grosse. У цей же час з'являються французькі запозичення *пенсія* (фр. pension лат. pensio – платіж) – у значенні «доходи із шинків, броварів». Зараз це слово означає регулярні грошові виплати як форму матеріального забезпечення непрацездатних; *квитанція* (фр. quittance – вільний від боргу) – розписка про прийняття певної суми грошей від кого-небудь; *фундуш* (фр. fond) – внесок, пожертвування, гроші; *фірма* (фр. firme – firmus – міцний, надійний) – назва господарського, торговельного чи промислового підприємства.

На початку XVIII ст. зазнає змін організація торговельних справ, пов'язаних із купівлею-продажем. У цей час лексико-семантична група, що відбиває економічні відносини, поновлюється німецькомовними словами: *бухгалтер* – особа, що веде облік, *бухгалтерія* (нім. Buch – книга і halten – тримати) – структурний підрозділ підприємства, установи, організації, який здійснює бухгалтерський облік і звітність, контроль за додержанням фінансової і кошторисної дисципліни; *вексель* (нім. Wechsel – зміна, розмін) – письмове боргове зобов'язання; *гросбух* (нім. Großbuch, від Groß – великий, Buch – книга) – головна книга в бухгалтерії; *магазин* (нім. Magazin, від араб. Махазін – комора) – крамниця; *фрахт* (нім. Fracht – вантаж) – плата за перевезення вантажів водним шляхом та ін.

На цей час припадає подальший розвиток грошових зобов'язань: розрахунки, кредитування, оренда. Відповідно з'являються запозичені слова, що виражають явища цієї сфери. Серед них значна кількість запозичень із французької мови: *акцеттувати* (фр. asseter від лат. assero – приймаю) – прийняти рахунок, вексель до сплати; *акціонер* (фр. actionnaire) – пайщик; *асортимент* (фр. assortiment – набір, комплект) – підбір різних видів і сортів товарів.

Серед слів англійського походження зустрічаються назви грошових одиниць: *банкноти* (англ. bank – note – банківські білети) – кредитні знаки грошей, хоч це слово могло бути запози-

ченим і з французької мови. Слово *пенні* (англ. penny) – пенс – розмінна монета Великобританії [11]; *фунт* (стерлінгів); *чек* – документ, що містить грошове розпорядження для виплати певної суми. З англійської надходять і деякі назви одиниць виміру: *фунт* (міра ваги, яка дорівнює 456,6 г), *бюджет* – розмір витрат і прибутків держави [11; 13].

Кінець XX ст. – початок XXI ст. відзначався інтенсивним розвитком ринкової економіки. У зв'язку із цим в українській мові актуалізувалася велика кількість слів англійського походження на позначення сфери, пов'язаної з інвестиційною діяльністю та біржовими операціями: *бредбериз*, *диверсифікація інвестицій*, *інфляційний хедж*, *консалтинг*, *офшор*, *реінвестування*, *транши*, *тренд* тощо.

Прикладом англійських запозичень, пов'язаних із ринковою економікою, можуть бути такі назви: *бартер* – обмін товарами і послугами між товаровиробником без оплати грошима; *бізнес* – підприємницька діяльність, що пов'язана з одержанням прибутку; *венчурні підприємства* – ризиковані підприємства, які створюються споживачами на безповоротній, безпроцентній основі; *картель* – угода між фірмами про встановлення цін на продукти; *концерн* – об'єднання самостійних підприємств; *ноу-хау* – сукупність необхідних для організації виробництва, але не запатентованих технічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації і виробничого досвіду тощо.

Висновки. Огляд процесу поповнення лексичного складу української мови фінансово-економічною і комерційною лексикою дозволяє зробити висновок, що процес цей був тривалим і складним. Він залежав від стану суспільно-економічного розвитку України і розвитку її економічних контактів. На перших порах вони обмежувалися контактами з найближчими сусідами, тому переважали німецькомовні запозичення. Із розширенням політичних і економічних об'єднань з'являються запозичення французькі. Дуже повільно входили слова з англійської, але з XIX ст. вони дедалі більше проникають в українську мову.

Отже, слова розглянутої лексико-семантичної групи позначають важливу функцію суспільства – регулювати фінансово-економічні й комерційні зв'язки. Серед них багато таких, що мають суто термінологічне значення, однак значна їх кількість не тільки є надбанням загальнонародної мови і належить до загальноживаної лексики, а й активно освоюється нею (наприклад, *бізнес*, *брокер*, *дилер*, *менеджер*, *офшор*, *партнер*, *фірма* тощо.).

Література:

1. Жайворонок В.В. Сучасний суспільно-політичний словник: процес оновлення. Історія, стан і перспективи розбудови української термінології / В.В. Жайворонок. – К., 1992. – С. 29–36.
2. Жайворонок В.В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць / В.В. Жайворонок // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 32–46.
3. Ждан М.В. Романовичі і німецький хрестоносний орден / М.В. Ждан // Український історик. – 1973. – № 3–4. – С. 54–65.
4. Желехівський Є. Малорусько-німецький словар : у 2 т. / Є. Желехівський. – Л., 1885–1886. – Т.1. – 1885.
5. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній. – К. : Знання, 2000. – 588 с.
6. Історія української мови: Лексика і фразеологія / В.М. Русанівський та ін. – К. : Наук. думка, 1983. – 742 с.
7. Новый словотолкователь иностранных слов / под ред. Д. Лучинского. – СПб., 1881–1882.

8. Мацяк В. Галицько-Волинська Держава 1290–1340 рр. у нових дослідках / В. Мацяк. – Авгсбург, 1949. – 116 с.
9. Панько Т.І. Українське термінознавство / Т.І. Панько, І.М. Коган, Г.П. Мацюк. – Л.: Світ, 1994. – 216 с.
10. Русско-английский толковый словарь международных финансовых, валютных, биржевых терминов и понятий / под ред. В.Л. Грейнимана. – М., 1991.
11. Словник іншомовних слів / за ред. С.М. Морозова, Л.М. Шкарпанути. – К.: Інформ. фонд НАН України, 2000. – 662 с.
12. Le Petit Larousse : Dictionnaire Encyclopedique. – Editions Francaises Inc., 1993. – 1776 p.
13. A Supplement to the Oxford English Dictionary : in 2 v. / ed. by R.W. Burchfield. – Oxford, 1972.
14. New Webster's Dictionary of the English Language. – Danbury, 1993.

Симонок В. П. Заимствованная из романно-германских языков финансово-экономическая лексика

Аннотация. Статья посвящена заимствованиям из романских и германских языков, которые занимают важное место в словарном составе современного украинского языка, связанного с финансово-экономической и торговой де-

ятельностью общества. Потребность в подобной лексике обусловлена необходимостью понимания и уточнения различных наименований, связанных с экспортом и импортом товаров, зарубежными инвестициями, иностранным туризмом, биржевыми и банковскими операциями.

Ключевые слова: заимствования, финансово-экономическая лексика, экспорт, импорт, инвестиции, банковские операции.

Simonok V. Financial and economical vocabulary borrowed from Romano-Germanic languages

Summary. The article is devoted to the study of borrowings from Romanic and Germanic languages, which occupy important place in the vocabulary of the modern Ukrainian language, connected with economic and trade activities of society. The necessity of such lexics is caused by the need of understanding different notions, connected with the export and import of goods, foreign investments, foreign tourism, stock and banking transactions.

Key words: borrowings, financial and economical vocabulary, export, import, investment, banking transactions.